

ORTAÖÖRETİM KLASİK AHLAK METİNLERİ DERSİ (I-II-III)

ÖÖRETİM PROGRAMI

2023

T.C. MİLLÎ EÖİTİM BAKANLIÖI

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	5
1.2.1. DEĞERLERİMİZ	5
1.2.2. YETKİNLİKLER	5
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
1.5. SONUÇ	8
2. KLASİK AHLAK METİNLERİ DERSİ (I-II-III) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	9
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI	9
2.2. ALAN BECERİLERİ	10
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	12
2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	13
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	13
3. KLASİK AHLAK METİNLERİ DERSİ (I-II-III) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	14
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	14
3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	15

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüştürmüş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişimlerini göz önünde bulundurarak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtlarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dü-nümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünü-müze ve yarınlarmıza uzanmaktadır.

Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde (TYÇ) belirlenmiştir.

TYÇ'de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmekte ve bunlar aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. OKUMA YAZMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, diğer kişiler ile uygun ve yaratıcı bir yolla etkili iletişim ve bağlantı kurma yeteneğini ifade eder.

Bireyler, çeşitli durumlarda sözlü ve yazılı iletişim kurma, izleme ve kendi iletişimlerini durumun gerekliliklerine uyarlama becerilerine sahip olmalıdır.

Bu yetkinlik ayrıca farklı kaynak türlerini ayırt etme ve kullanma, bilgiyi araştırma, toplama ve işleme, aygıtları kullanma, sözlü ve yazılı görüşlerini bağlama uygun olarak ikna edici bir şekilde düzenleme ve ifade etme becerilerini de içerir.

2. BİRDEN ÇOK DİLİ KULLANMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, farklı dilleri iletişim için uygun ve etkili olarak kullanma becerisini tarif eder. Dil yetkinlikleri, tarihî boyutu ve kültürler arası yetkinlikleri bütünlüştürmektedir. Farklı diller ve iletişim araçları arasında geçiş yapma yeteneğine dayanır. Bireyin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı dillerde, farklı yeterlilik seviyelerinde sözlü mesajları anlama, sohbeti başlatma, sürdürme ve bitirme ile metinleri okuma, anlama ve yazma yeteneklerinden oluşur.

Bireyler araçları uygun şekilde kullanabilmeli ve dilleri örgün, yaygın ve serbest olarak hayatı boyunca öğrenbilmelidir.

3. MATEMATİKSEL YETKİNLİK VE BİLİM, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİKTE YETKİNLİK

a. Matematiksel yetkinlik: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyete ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi ve isteğini içermektedir.

b. Bilimde yetkinlik: Bilimdeki yetkinlik, soruları tanımlamak, kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığını ve metodolojiden yararlanma beceri ve isteğini içermektedir. Teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim, teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. DİJİTAL YETKİNLİK

Bu yetkinlik öğrenme, çalışma ve topluma katılım için dijital teknolojileri güvenli, eleştirel ve sorumlu kullanmayı ve bu teknolojilerle yakından ilgilenmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, medya becerileri, dijital içerik oluşturma (programlama dâhil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yetkinlikler dâhil), fikrî mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi içerir.

5. KİŞİSEL, SOSYAL VE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik kendini yansıtmaya, zaman ve bilgiyi etkin bir şekilde yönetme, başkalarıyla yapıcı bir şekilde çalışma, esnek kalma ve öğrenme yeteneğidir. Belirsizlik ve karmaşıklıkla başa çıkabilmeyi, öğrenmeyi, fiziksel ve duygusal refahını desteklemeyi, fiziksel ve zihinsel sağlığını korumayı ve sağlık bilincine sahip, geleceğe yönelik bir yaşam sürmeyi, kapsayıcı ve destekleyici ortamda çatışmaya anlayış gösterme ve çatışmayı yönetme yeteneğini içerir.

6. VATANDAŞLIK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik sosyal, ekonomik, yasal ve politik kavram ve yapıların yanı sıra küresel gelişmeler ve sürdürülebilirlik anlayışına dayalı olarak sorumlu vatandaş bilinciyle hareket etme, sivil ve sosyal hayata tam olarak katılma yeteneğidir.

7. GİRİŞİMCİLİK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve bunları başkaları için değerlere dönüştürme kapasitesi anlamına gelir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme, inisiyatif alma ve sebat etme, kültürel, sosyal veya finansal değeri olan projeleri planlamak ve yürütmek için iş birliği ile çalışabilme yeteneği üzerine kuruludur.

8. KÜLTÜREL FARKINDALIK VE İFADE YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik düşünce ve anlamların farklı kültürlerde, çeşitli sanatsal ve diğer kültürel formlarda nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğinin ve aktarıldığının anlaşılmasını ve saygı duyulmasını kapsamaktadır. Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve farklı yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme sürecine dâhil olmayı içerir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

İnsanlar birbirlerinden farklı özelliklere sahiptir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil, öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlanmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin, gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

1.5. SONUÇ

21. yüzyıldaki sosyal, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan öğrenen niteliklerine ilişkin beklentiler de değişmiştir. Beklentilere cevap vermeye yönelik yeni dersler ihdas edilmiş ve öğretim programları beklentileri karşılayacak nitelikte zenginleştirilmiştir.

Öğrenenlerin, yaşamlarında başarılı olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olmaları ve hızla üretilen bilgi yığınları arasından gerekli ve doğru bilgiyi seçebilmeleri, analiz edip değerlendirerek

elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için temel becerileri (genel ve alan becerileri) kazanarak yetkinlik sahibi olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla, istenen yetkinliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek nitelikte hazırlanan öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan; bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.

2

KLASİK AHLAK METİNLERİ DERSİ (I-II-III) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Ahlak, insanın kendisi dâhil, varlıkla ve insanlarla ilişkilerinde nasıl davranması ya da davranmaması gerektiğini gösteren değer yargıları bütünüdür. Ahlak kavramı insan dışındaki diğer canlılar için söz konusu değildir. Yeryüzünde yaşayan canlılar içerisinde sadece insan, davranış ve eylemlerinin iyi veya kötü olabileceğini bilir ve bunlar arasında bir tercih yapabilir. Toplumsal yaşantıda var olan ahlaki ilkeleri benimseyebilir, değiştirebilir veya ortadan kaldırabilir.

Ahlak kavramının bireysel ve sosyal yönü bulunmaktadır. İnsan, kendisine ve yaratıcısına karşı yükümlülükleri olduğu gibi çevresine karşı da sorumlulukları olan ahlaki bir varlıktır. Ahlaki kurallar olmazsa sağlıklı bir toplum hayatı olamaz, insanlar bir arada yaşayamaz. Ahlaki kurallar insanların hangi durumlarda nasıl davranacağını önceden belirlediğinden toplumsal yaşantı düzen kazanır, insanlar kendini bu düzende güvende hisseder.

Ahlak, bütün toplumlarda hem teorisi yapılan hem pratikte uygulanan bir alan olmuştur. Bütün toplumlarda ahlakın ne olduğu, ahlaklı insanın hangi özelliklere sahip olması gerektiği dinî, felsefi ve edebî eserlere konu olmuş hatta ahlak konusunda hacimli, müstakil eserler kaleme alınmıştır. İnsanlık tarihi boyunca kaleme alınan ahlak metnlerinin tamamına bir ders programında yer vermek mümkün değildir. Bu sebeple Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı ve amacı doğrultusunda daha çok Türk-İslam coğrafyasına ait metinlerle sınırlandırılmıştır. Söz konusu metinlerde geçen ahlaki yargı ve bilgilerin günümüze ışık tutacak biçimde bağlamlarının gösterilmesi ve davranışa dönüştürülmesi programın temel hedefleri arasındadır.

Ahlak, birçok beceriyi gerektirir. Sadece düşünce boyutunda kalmış, davranış boyutuna ulaşamamış bir ahlaki anlayışın insana ve topluma verebileceği hiçbir şey yoktur. Adalet, dürüstlük, sevgi, saygı, sorumluluk gibi temel erdemler ancak bir insanın tutum ve davranışlarına yansıdığında bir anlam kazanabilir. Bu becerileri içselleştirmiş bireyler yaşadığı hayattaki sorunları kendisi ve tüm insanlık için en faydalı olacak biçimde çözüme kavuşturabilir. Ahlaki karar verme süreçlerini beceri hâline getirmiş bireylerden oluşan toplumlar mutlu ve huzurlu bir geleceğe yürüyebilirler. Bu nedenle bu program sadece konuyla ilgili teorik bilgileri değil, bu becerileri de öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır.

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı; I-II-III düzeylerinde hazırlanmıştır ve 10, 11 veya 12. sınıfta üç defa seçilebilir. Klasik Ahlak Metinleri I programının birinci ünitesinde ahlakın doğası, ikinci ünitesinde ahlakın akıl ve mutluluk ile ilişkisi bağlamında tartışmalar, örnek metin analizleri ve görüşlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Klasik Ahlak Metinleri I programındaki üniteler ahlakın doğasını anlamaya yöneliktir. Bu bağlamda ahlakın tanımı (etimolojisi: huy, yaradılış, edep vs.) ve kaynakları (kültürel: örf ve adetler, dinî: ayet, hadis vs., felsefi: akıl, irade, sorumluluk vs.) üzerinde durulmuş, ahlakın kişisel ve toplumsal mutluluğa ulaşmada gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Klasik Ahlak Metinleri II programının birinci ünitesinde ahlakın bilgi alanlarıyla ilişkisi, ikinci ünitesinde erdem ahlakı bağlamında tartışmalar, örnek metin analizleri ve görüşlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Klasik Ahlak Metinleri II programındaki üniteler erdem ahlakına yöneliktir. Bilgi, bilgelik-hikmet, erdem üzerinde durulmuş; erdemli yaşamışın önemi vurgulanmıştır.

Klasik Ahlak Metinleri III programının birinci ünitesinde ahlakın toplumsal boyutları, ikinci ünitesinde ahlakın eğitimle ilişkisi üzerine tartışmalar, örnek metin analizleri ve görüşlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Klasik Ahlak Metinleri III programındaki üniteler ahlakın toplumsal boyutuna yöneliktir. Toplumsal kurallar, örfler, âdetler, hukuk kuralları, etik-ahlaki ilkeler, aile ahlakı, meslek ahlakı vs. üzerinde durulmuş; ahlakın toplumsal düzene katkısı vurgulanmıştır.

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak düzenlenmiştir. Bu programla öğrencilerin;

1. Geçmişten bugüne taşınan millî, manevi, insani, ahlaki kural ve değer mirasını kavramaları,
2. Medeniyetimizin dayandığı temel değerleri kavramaları, benimsemeleri ve bunları davranışlarına yansıt-maları,
3. Ahlaki kural ve değerleri anlamak için gerekli kavram ve yargıları kazanmaları,
4. Ahlaki kural ve değerler üzerinde çalışmaları/eserleri olan bilim insanı ve düşünürleri tanımaları,
5. Birincil ve ikincil kaynaklarda yer alan ahlaki metinleri; analiz etme, yorumlama ve değerlendirme becerisi kazanmaları,
6. Edindikleri bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayarak kanıtla desteklenen çıkarımlarda bulunma-ları,
7. Kendi ahlaki kural ve değerlerinin farkına varıp bunları geliştirmeleri,
8. Okudukları metinlerden, yaptıkları etkinlik ve araştırmalardan edindikleri bilgileri gündelik yaşantılarına aktarmaları,
9. Mutlu ve huzurlu bir toplumsal yapının ancak ahlaklı bireylerle mümkün olacağının farkına varmaları amaçlanmaktadır.

2.2. ALAN BECERİLERİ

Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersinin içeriği günümüzdeki eğitim bilimlerine yönelik araştırmaların sonuçları, ahlak ve değerler eğitiminde ortaya çıkan gelişmeler neticesinde yapılandırılmıştır.

Bu doğrultuda ortaöğretim düzeyinde Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersinin içeriği geçmişten bugüne gelen ahlaki kural ve değerlerin, bu konular üzerine yazılmış eserler bağlamında öğrencilere ulaştırılması, öğrencile-rin bu eserlerdeki fikirleri tespit edip fikirler üzerinde değerlendirmelerde bulunması; programda öngörülen ahlaki kural ve değerlerin bilişsel ve duyuşsal olarak öğrencilere kazandırılması ve günlük hayata yansıtılması hedeflenmiştir.

Ahlaki kural ve değerlere ilişkin bir sorgulama süreci olarak da değerlendirilebilecek Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersinde öğrenciler var olan ahlaki kural ve değerler hakkında öğrenme etkinlikleriyle bilgi edinir, edin-dikleri bu bilgilerle kendi sahip oldukları kural ve değerleri karşılaştırma imkânı bulur, bilgi üretim sürecine etkin olarak katılır ve kendi ahlaki kural ve değerlerini yeniden inşa eder.

Klasik Ahlak Metinleri dersi öğrenme-öğretme süreçlerine özgün metinlerin dâhil edilmesi, öğrencilerin okuduklarını salt aktaran “bilgi anlatıcıları” konumundan sıyrılıp “bilgiyi üreten/yorumlayan” bir role sahip olmalarına katkı sağlar. Bu eğitim yaklaşımı öğrencilere kazandırılacak eleştirel düşünme becerileriyle mümkün olabilir.

Sahip olduğu ahlaki kural ve değerleri, geçmişin kural ve değerleriyle karşılaştırabilecek, edindiği yeni kural ve değerleri gündelik hayatına transfer edebilecek ahlaki kural ve değerlere sahip olan bireylerden oluşan toplumların daha iyi bir hayat sürdüğünü fark edebilmesi amacıyla öğrencilere kazandırılmak istenen düşünme becerileri şunlardır:

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı’nda üç başlıkta alan becerisine yer verilmiştir. Bu başlıklar: Kavramlarla eleştirel düşünme becerisi, ahlaki metin okuryazarlığı becerisi, ahlaki kural ve değer anlayışı geliştirerek günlük hayata aktarma becerisidir.

Şema 1: Metin Tahlilleri Alan Becerileri

AB1. Kavramlarla Eleştirel Düşünme Becerisi

Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersinde amaç öğrencinin derste ortaya konan konu veya problemi tanımlayabilmesi, analiz edebilmesi, konu veya problemle ilgili çıkarımlarda bulunması ve bu çıkarımlarla ilgili değerlendirme yapabilmesidir. Dersin işlenişinde kullanılacak metinlerin doğru anlaşılması ve anlamlandırılabilmesi için bu metinlerin yazıldığı döneme ve türe özgü özelliklerinin anlaşılması gerekmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bu ders boyunca kullanılacak kavram ve terimleri bilmeleri gerekir. Bu bilgiler öğrencilerin kendi ahlaki kural ve değerlerini yapılandırmalarına da katkı sağlayacaktır.

“Kavramlarla Eleştirel Düşünme Becerisi”nin göstergeleri şunlardır:

AB1.1. Ahlaki kural ve değerlerle ilgili temel kavramları edinir.

AB1.2. Bazı kavramların değişik sosyo-kültürel bağlamlarda farklı anlamları karşıladığını fark eder.

AB1.3. Olay ve olguları kavramlarıyla ifade eder.

AB1.4. Kavram ve terimleri içeren metinleri yorumlar.

AB1.5. Günlük hayatta karşılaştığı ahlaki durumları, kavramları kullanarak ifade eder.

AB1.6. Okuduğu metinde ortaya konan ahlaki problemi belirler.

AB1.7. Okuduğu metinde ortaya konan ahlaki problemi tanımlar.

AB2. Ahlaki Metin Okuryazarlığı Becerisi

Bu beceriye sahip olan öğrenciler incelenen ahlaki metinlerle ilgili bilgilere erişebilme ve bu bilgileri anlayabilme, metinden edindiği bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirebilme; doğru, yaratıcı ve etik değerlere uygun şekilde kullanabilme becerilerini kazanır. İncelenen metindeki nesnel ve öznel anlatımları ayırt eder. Konuyla ilgili öğretmen anlatımı ve ders kitaplarında yer alan metnin dışındaki metinleri de araştırma ve okuma isteği duyar. Böylelikle okuduğu metinden yaptığı çıkarımlarla kendi yaşantısı arasında ilgiler kurar.

“Ahlaki Metin Okuryazarlığı Becerisi”nin göstergeleri şunlardır:

AB2.1. Ahlaki metinlerle ilgili bilgi ihtiyacını belirler.

AB2.2. Bilgi kaynaklarını belirleyerek bunların güvenilirliğini ve geçerliliğini sorgular.

AB2.3. Okuduğu metinden edindiği bilgiyi yapılandırmak için etkili bilişsel stratejiler kullanır.

AB2.4. Okuduğu metinden edindiği yeni bilgiyi var olan bilgileri ile bütünleştirir.

AB2.5. Okuduğu metinden edindiği bilginin gerçek, fikir ya da yorum olma durumunu ayırt eder.

AB2.6. Kavram ve terimleri kullanarak sözlü ve yazılı anlatım gerçekleştirir.

AB2.7. Okuduğu metinden edindiği bilgileri günlük hayatta ahlaki ve sosyal değerlere uygun biçimde kullanır.

AB3. Ahlaki Kural ve Değer Geliştirme Becerisi

İnsan, yaşadığı hayatı maddi ve manevi anlamda en üst düzeyde biçimlendirebilen bir varlıktır. Bu biçimlendirmeyi doğuştan getirdiği bazı özellikler, sosyal yaşantıdan edindiği kalıplar ve eğitim sayesinde gerçekleştirir. Dolayısıyla bu biçimlendirme süreci dinamik ve değişkendir. Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersinde okuduğu metinlerden, yaptığı çalışmalardan hareketle öğrenci, kendi ahlaki kural ve değerlerinde, tutum ve davranışlarında bazı değişikliklere gidecek; bu değişiklikleri gündelik yaşantısına aktaracaktır. Bu beceriye sahip öğrenciler; günlük hayatta karşılaşacağı kavramları ve sorunları anlayabilme, karar ve eylemlerini ahlaki kural ve değerler açısından muhakeme edebilme, sorumluluklarını ahlaki kural ve değerler açısından araştırma ve yorumlayabilme becerilerini kazanır.

“Ahlaki Kural ve Değer Geliştirme Becerisi”nin göstergeleri şunlardır:

AB3.1. Günlük hayatta ahlaki kural ve değerlere uygun davranır.

AB3.2. Günlük hayattaki eylemlerinin sonuçlarını ahlaki kurallar ve değerler açısından düşünür.

AB3.3. Bireylerin ve toplulukların hak ve sorumluluklarını ahlaki kural ve değerler açısından yorumlar.

AB3.4. Okuduğu metinden edindiği bakış açısı ve çıkarımlarla kendi bakış açısı ve çıkarımlarını karşılaştırır.

AB3.5. Günlük hayatta karşılaştığı sorunlara okuduğu metinlerden edindiği bakış açısıyla yeni çözümler önerir.

AB3.6. Ahlaki kural ve değerlere saygı duyar.

AB3.7. Öğrendiği ve benimsediği ahlaki kural ve değerlere göre hareket eder.

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı'nın işlevsel bir biçimde kullanılabilmesi için öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar aşağıda sunulmuştur:

1. Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı'nın uygulanması sırasında anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin sağlanması için öğrencilerin bilmeleri gereken temel unsurlardan biri kavramlardır. Öğrencilerin bilgi düzeylerine dikkat edilmeli ve temel kavramların öğretilmesine yer verilmelidir.
2. Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı'nın uygulanması sırasında önemli şahsiyetlere vurgu yapılmaktadır. Bu şahsiyetlerin eserleri programda yer alan kazanım açıklamaları dikkate alınarak incelenmesine özen gösterilmelidir.
3. Öğretmenler konuların öğretiminde ahlaki kural ve değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesine imkân tanıyacak etkinliklere zemin hazırlamalı, öğrencileri bu konuda teşvik etmelidir.
4. Kazanımların gerçekleştirilmesi aşamasında eleştirel düşünme gibi üst düzey bilişsel faaliyetlere yer verilmeli ve konuların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.
5. Öğrencinin alana özgü becerilerinin gelişimi sağlanırken bu beceriler günlük yaşamla ilişkilendirilmeli, metinler tahlil edilirken bilim ve sanat dallarının metot ve yöntemleri işe koşularak metne disiplinler arası/disiplinler üstü bir anlayışla yaklaşılmalıdır.
6. Kazanım açıklamalarında belirtilen eserlerde, eserin tamamına değil konuyu en iyi şekilde örnekleyebilecek seviyeye uygun kısa metinlere yer verilmelidir.
7. Metinler tahlil edilirken metin türleri arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak metnin özelliğine göre farklı tahlil yöntemleri uygulanmalıdır.
8. Öğretmenler; Klasik Ahlak Metinleri (I-II-III) dersi ile ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumları öğrencilerine kazandırırken sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Sınıf düzeylerini dikkate alarak mevzuata ve kazanımlara uygun olan öğretim materyalleri (sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları ile yazılı, görsel ve işitsel biçimlerdeki kaynaklar vb.) hazırlamalı ya da EBA vb. ortamlarda var olan bu türden materyalleri derslerinde kullanmalıdır. Dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır. Özellikle genel ağdan indirilerek kullanılan materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına riayet edilmelidir.

2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

KLASİK AHLAK METİNLERİ I			
ÖĞRENME ALANLARI	KAZANIM SAYISI	DERS SAATİ	YÜZDE ORANI
1. AHLAKIN DOĞASI	2	10	28
2. AHLAK, AKIL, MUTLULUK VE HUZUR	3	26	72
TOPLAM	5	36	36

KLASİK AHLAK METİNLERİ II			
ÖĞRENME ALANLARI	KAZANIM SAYISI	DERS SAATİ	YÜZDE ORANI
1. BİLGİ ALANLARININ AHLAKLA İLİŞKİSİ	2	10	28
2. AHLAK VE ERDEM	3	26	72
TOPLAM	5	36	36

KLASİK AHLAK METİNLERİ III			
ÖĞRENME ALANLARI	KAZANIM SAYISI	DERS SAATİ	YÜZDE ORANI
1. AHLAKIN TOPLUMSAL BOYUTLARI	2	10	28
2. AHLAK VE EĞİTİM	3	26	72
TOPLAM	5	36	36

2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI*	KİTAP EBADI
KLASİK AHLAK METİNLERİ I	8-9	19,5 x 27,5
KLASİK AHLAK METİNLERİ II	8-9	19,5 x 27,5
KLASİK AHLAK METİNLERİ III	8-9	19,5 x 27,5

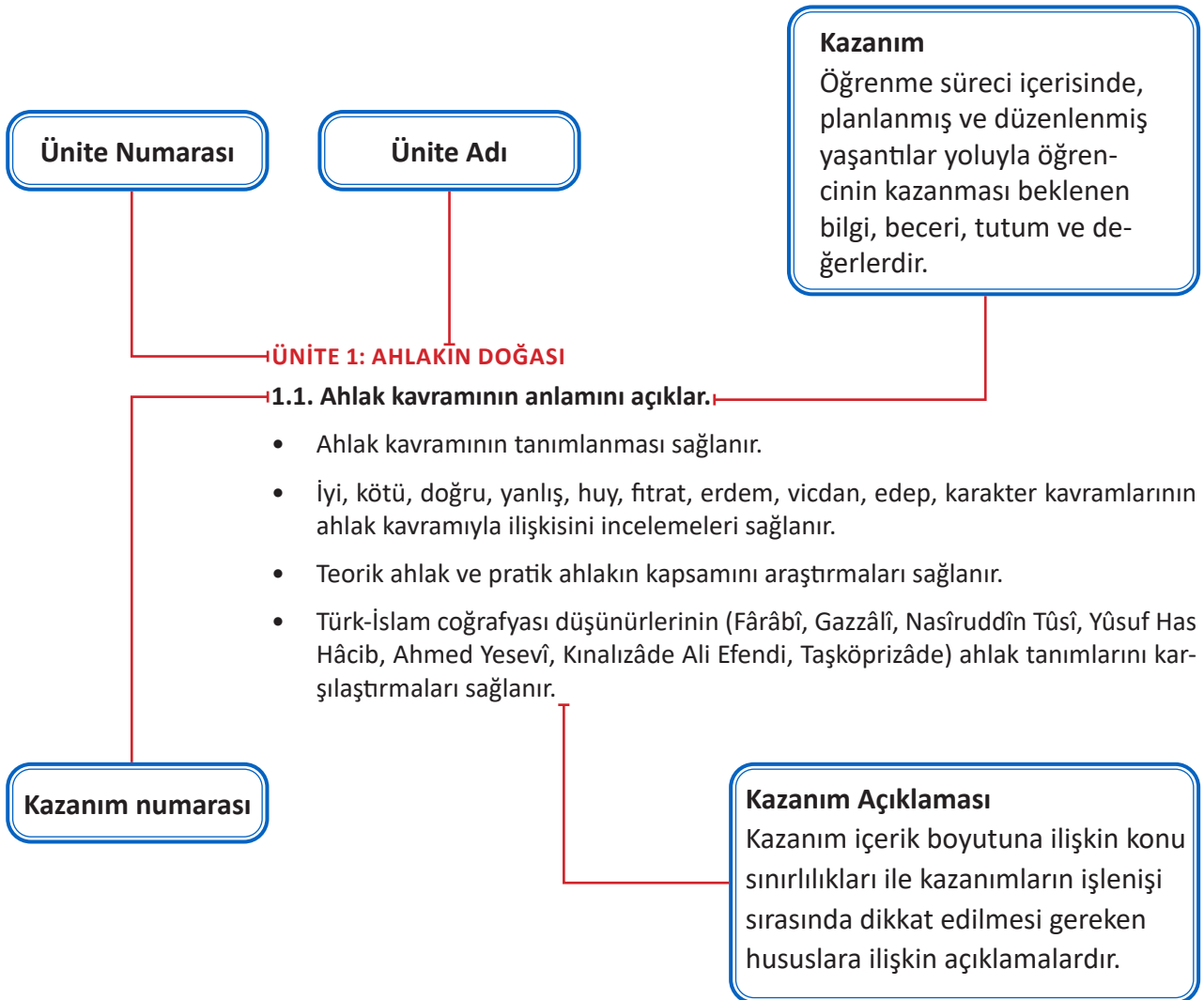
*Forma sayılarının alt ve üst sınırlarını göstermektedir. Kitapların forma sayıları alt sınırdan az, üst sınırdan fazla olmamalıdır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı; I, II ve III şeklinde her biri ikişer ünite olarak planlanmıştır. Her üniteye belirlenen öğrenme hedeflerine yönelik kazanımlar sınırlandırılmış olsa da öğrenme alanları oldukça kapsamlıdır. Bu doğrultuda metin okuma, tahlil etme süreleri de hesaba katılarak üniteye ayrılan hafta belirlenmiştir.

Her ünite için kazanımların hemen altında kazanımın çerçevesini ve içeriğini netleştirmeye yönelik açıklamalara yer verilmiş ve kazanımları karşılamak üzere isim ve eserler önerilmiştir.

Klasik Ahlak Metinleri Dersi (I-II-III) Öğretim Programı'nın ünite yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur:

3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

KLASİK AHLAK METİNLERİ I

ÜNİTE 1: AHLAKIN DOĞASI

1.1. Ahlak kavramının anlamını açıklar.

- Ahlak kavramının anlamına din, dil ve felsefe açısından vurgu yapılır.
- İyi, kötü, doğru, yanlış, huy, fitrat, erdem, vicdan, edep, karakter kavramlarının ahlak kavramıyla ilişkisinin incelenmesi sağlanır.
- Teorik ahlak ve pratik ahlakın tanımının örneklerle vurgulanması sağlanır.
- Türk-İslam düşünürlerinin (Fârâbî, Gazzâlî, Nasîruddîn Tûsî, Yûsuf Has Hâcib, Ahmed Yesevî, Kınalızâde Ali Efendi, Taşköprizâde Ahmet Efendi) ahlak tanımlarının benzer ve farklı yönlerinin karşılaştırılması sağlanır.
- “Niçin ahlaklı olmalıyız?” sorusuna görüş bildirmeleri sağlanır.

1.2. Ahlakın kaynaklarını sıralar.

- Ahlakın dinî, felsefi ve kültürel kaynaklarına vurgu yapılır.
- Dinî kural ve değerlere saygılı olma, insanlara sevgi ve saygı duyma, diğer canlılara karşı merhametli olma ve onları koruma gibi davranışların ahlaki kaynaklarına yer verilir.
- Günlük hayattan hareketle sorumluluk ve irade kavramları çerçevesinde ailede ve okulda ahlak eğitiminin öneminin yorumlanması sağlanır.

ÜNİTE 2: AHLAK, AKIL, MUTLULUK VE HUZUR

2.1. Ahlak, akıl, mutluluk ve huzur ilişkisini tartışır.

- Sosyal ilişkilerde akılcı davranmanın getirdiği faydalara örnekler verilmesi sağlanır.
- Kişisel ve toplumsal huzur açısından ahlaki kurallara uyarak yaşamının önemini ifade eden çıkarımlar yaptırılması sağlanır.

2.2. Klasik metinleri ahlak, akıl ve mutluluk temelinde analiz eder.

- Fârâbî'nin *et-Tenbih Alâ Sebîli's-Saâde* adlı eserindeki yetkinlik ve mutluluk ilişkisine dair görüşleri üzerinde durulur.
- Yûsuf Has Hâcib'in *Kutadgu Bilig* adlı eserinde yer alan aklın ahlaki yaşama etkisi hakkındaki görüşleri üzerinde durulur.
- Edip Ahmed Yükneki'nin *Atabetü'l-Hakâyık* adlı eserindeki ahlakın gerekliliği hakkındaki görüşlerinin ortaya konulması sağlanır.
- Mevlâna'nın *Mesnevî* adlı eserinde geçen *Gazneli Mahmut Köle Ayaz* hikâyesinden hareketle insan-ı kâmil görüşü üzerinde durulur.
- Yunus Emre'nin *Risâletü'n-Nushiyye* adlı eserinde yer alan Akıl ve Ruh Destanı bölümünden hareketle akıl ve nefis bağlamında iyi ve kötü kavramının karşılaştırılması sağlanır.
- Kınalızâde Ali Efendi'nin *Ahlâk-ı Alâî* adlı eserinde yer alan ahlak ilminin faydaları hakkındaki görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- Sinan Paşa'nın *Maarifname* adlı eserindeki ahlak ile ilgili nasihatlerine yer verilir.

2.3. Ahlakın doğası üzerine görüş ve argümanları değerlendirir.

- Karacaoğlu'nın *Dinle Sana Bir Nasihat Edeyim*, Hacı Bayram-ı Velî'nin *Güçtür Feleğin Yayı*, Neşet Ertaş'ın *Yolcu* eserlerinde geçen ahlaki kavram ve yargıların belirlenmesi sağlanır.
- Günlük hayat örneklerinden hareketle ahlaklı yaşamının önemi ve gereği hakkında yazılı metin çalışması yapılması sağlanır.

KLASİK AHLAK METİNLERİ II

ÜNİTE 1: BİLGİ ALANLARININ AHLAKLA İLİŞKİSİ**1.1. Bilgi alanlarında ahlakın yeri ve önemini açıkla.**

- a) Ahlak ve ahlak felsefesinin benzer ve farklı yönlerinin açıklanması sağlanır.
- b) Siyaset, din ve bilimin ahlak ile ilişkisi üzerinde durulur.
- c) Nurettin Topçu'nun "Öğrenmek zekânın, yapmak ahlakın işidir." sözünden hareketle bilgilerin öğretiminde ahlakın değeri üzerine tartışılması sağlanır.

1.2. Bilgi ile ahlak ilişkisini açıkla.

- a) Bilgili ve ahlaklı insanın özelliklerinin belirlenmesi sağlanır.
- b) Bilginin önemi ile ilgili olarak Zümer suresi 9. ayette geçen "...Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Doğrusu ancak akıl sahipleri bunu anlar." ifadelerine yer verilir.
- c) Siyaset, felsefe, din ve bilim alanları çerçevesinde "Bilgili olmak daha ahlaklı olmayı gerektirir mi?" sorusundan hareketle bilgi ve ahlak ilişkisinin tartışılması sağlanır.
- ç) Hz. Peygamber'in "Allah sizden birinin yaptığı işi sağlam, temiz ve güzel yapmasını sever." sözünden hareketle meslek hayatında ahlaklı olmanın önemi üzerinde durulur.

ÜNİTE 2: AHLAK VE ERDEM**2.1. Ahlak ile erdem ilişkisini tartış.**

- a) Temel erdemlerden olan "adalet, hikmet, iffet ve cesaret" kavramlarına değinilir.
- b) Tartışma programı, film, televizyon haberleri veya sosyal medya içeriklerinde erdemli olan ve erdemli olmayan davranışları ayırt etmesi sağlanır.
- c) Günlük durum ve olaylar çerçevesinde erdemli yaşamının değeri hakkında çıkarımlarda bulunur.

2.2. Klasik metinleri ahlak ve erdem temelinde analiz eder.

- a) Gazzâlî'nin *İhya'ü Ulûmî'd-Dîn* adlı eserindeki güzel ahlak anlayışı üzerinde durulur.
- b) Ahmed Yesevî'nin *Dîvân-ı Hikmet* adlı eserindeki ilim sahibi bir insanın özelliklerinin incelenmesi sağlanır.
- c) Sadi Şirazi'nin *Bostan ve Gülistan* adlı eserindeki erdemli davranışlarla ilgili görüşlerine yer verilir.
- ç) Hacı Bektâş-ı Velî'nin *Makalât* adlı eserinden yola çıkarak insanın taşıdığı ahlaki özellikler üzerinde durulur.
- d) Âşık Paşa'nın *Garibnâme* adlı eserinde yer alan insanın erdemli yaşamında sahip olması gereken vasıflar hakkındaki görüşü ahlaki değerler bağlamında ele alınır.
- e) Abdürrezzâk el-Kâşânî'nin *Tuhfetü'l-İhvan* başlıklı fütüvvetnâmesinin 5. ve 8. babında ele alınan doğruluk ve vefa kavramları üzerinde durulur.
- f) Taşköprizâde Ahmet Efendi'nin *Şerhu'l-Ahlâki'l-Adudiyye* adlı eserindeki erdem kavramının açıklanması sağlanır.

2.3. Bilgi ve erdem temelli ahlak üzerine görüş ve argümanları değerlendirir.

- a) Gülşehrî'nin *Mantku't-Tayr* adlı eserinde geçen *Himmeti Yüce Kuşun Sorusu* metni incelenerek erdemli yaşamada azim ve gayretin öneminin yorumlanması sağlanır.
- b) Günümüzde bilim ve teknoloji kullanımının ortaya çıkardığı sonuçları ahlaki açıdan değerlendiren bir metin yazmaları istenir.

KLASİK AHLAK METİNLERİ III

ÜNİTE 1: AHLAKIN TOPLUMSAL BOYUTLARI

1.1. Ahlaki kuralların varlığını ve değerini birey toplum ilişkisi açısından açıklar.

- a) Ahlak kurallarının oluşumunun ve değişiminin birey ve toplum açısından etkisi üzerinde durulur.
- b) Hukuk kurallarının oluşumunda ahlaki kuralların önemi hakkında çıkarımlarda bulunulması sağlanır.
- c) Günlük hayat örnekleri üzerinden aile, meslek ve çevre ahlakının gerekliliği hakkında çıkarımlarda bulunulması sağlanır.

1.2. Toplumsal görev ve sorumluluklarda ahlakın işlevini açıklar.

- a) İnsanlarla iletişimde dürüstlük, adalet, sevgi, saygı gibi temel ahlaki ilkelerin benimsenmesinin toplum yararı açısından önemine değinilir.
- b) Dürüstlük, adalet, sevgi, saygı gibi temel ahlaki ilkelerle ilgili Kur'an-ı Kerim ayetlerinin araştırılması sağlanır.
- c) Yunus Emre'nin "Biz kimseye kin tutmayız / Cümle âlem birdir bize" sözünden hareketle kişisel hırsların toplum ahlakına olan etkisinin tartışılması sağlanır.
- ç) Hz. Muhammed'in (sav) *Veda Hutbesi*'nin önemi ve değeri toplum ahlakı açısından incelenmesi sağlanır.

ÜNİTE 2: AHLAK VE EĞİTİM

2.1. Ahlak ile eğitim ilişkisini tartışır.

- a) Kalem suresinin 4. ayeti, Ahzap suresinin 21. ayeti ve "Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim." hadisi üzerinden Peygamberimizin ahlaki yönüne vurgu yapılması sağlanır.
- b) Ahlaklı bireyin karakter özelliklerinin neler olabileceği üzerinde durulur.
- c) Ahlaklı bireylerin yetiştirilmesinde eğitimin önemi hakkında çıkarımların yapılması sağlanır. Bakara suresinin 177. ayetindeki "... sevdiği maldan yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olanlara harcayan; namazı kılıp zekâtı verendir. Böyleleri anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır..." ifadelerine değinilir.

2.2. Klasik metinleri ahlak ve toplumsal düzen temelinde analiz eder.

- a) İbn Miskeveyh'in *Tehzîbu'l-Ahlak* adlı eserindeki mutluluk görüşü üzerinde durulur.
- b) Ferîdüddin Attâr'ın *Pendnâme* adlı eserinde yer alan kötü huy ve erdemsiz davranışlar hakkındaki öğütlerinin toplum huzuru ve düzeni bağlamında incelenmesi sağlanır.
- c) Nasîrüddîn Tûsî'nin *Ahlâk-ı Nâsirî* adlı eserinden hareketle ahlaki açıdan sevgi anlayışının yorumlanması sağlanır.
- ç) Devvânî'nin *Ahlâk-ı Celâlî* adlı eserindeki güzel ve kötü ahlak anlayışının değerlendirilmesi sağlanır.
- d) Nâbî'nin *Hayriyye* adlı eserindeki ölçülü yaşamın değeri ile ilgili görüşleri üzerinde durulur.
- e) Mehmet Âkif Ersoy'un *Safahat* adlı eserindeki şiiirlerden hareketle görev ahlakı, yardımlaşma ve sorumluluk kavramlarına vurgu yapılır.

2.3. Birey-toplum ahlakı üzerine görüş ve argümanları değerlendirir.

- a) Özel hayatın mahremiyeti hususunda sosyal medyanın birey, aile ve toplum ahlakına etkileri değerlendirilir. Bu bağlamda "kendin için istediğini başkası için istemedikçe ..." hadisi ile Hucurat suresi 6. ayetteki "verilen haberin doğruluğunun araştırılması" ve 12. ayetteki "özel hayatların araştırılmasının yasaklanması"na dair ifadelerle yer verilir.
- b) Ahlaki açıdan kurgulanmış bir toplumun kural ve değerlerini anlatan bir deneme yazmaları istenir.